

Bærum Kommune
Planjuridisk enhet
1304 Sandvika

post@baerum.kommune.no

Dato 10.10.2007

Sak: Gjennomgang av markagrensen i Bærum.

Med referanse til kunngjøring i Aftenposten 28. september 2007 tillater vi oss å oversende forslag om at markagrensen i Vestre Bærum utvides til også å omfatte Tanumplataet*.

Skui Vel ønsker at det i kommunens arealplanlegging blir etablert en helhetlig og langsiktig plan for Bærums viktigste landskaps-, nær- og naturområder. Forutsigbarhet og langsiktige rammebetingelser er av avgjørende viktighet for dette. Det er på denne bakgrunn vi foreslår at Tanumomplataet som idag grenser til Vestmarkas markagrense, blir omfattet av den foreslåtte Markaloven.

Skui Vel har gjennom lengre tid arbeidet med og initiert utredninger og analyser som omfatter flora, fauna, kulturminner og kulturlandskaper innenfor vellets nærområder. Lokalbefolkningens tilgjengelighet til, og bruk av arealer til uorganisert friluftsliv, har også vært viktige kriterier for dette arbeidet. Et lokalt folkemøte initiert av kommunens Plan- og miljøutvalg der et entydig flertall ønsket bevaring av lokalbefolkningens viktigste nærområder (Jordbruområdet, som grenser til Tanumplataet), og en underskriftskampanje som ga uttrykk for samme syn, har vært et mandat for Skui Vels arbeid på dette området.

Denne helhetstenkning har medført at alle Skui Vels høringsuttalelser har en felles plattform og et overordnet perspektiv. Vårt forslag til at markagrensen utvides til også å omfatte Tanumplataet er derfor begrunnet både ut fra behovet for en helhetlig arealstrategi og i samsvar med lokalbefolkningens behov og ønsker. I følgende innspill til kommuneplanen inneværende år er derfor en utvidelse av markagrensen implisitt beskrevet i følgende høringsuttalelser (vedlagt):

- Kommuneplanens arealdel (2007-2030).
- Kommuneplanens samfunnsdel (2006-2012).
- Kulturvernplanen - delplan til kommuneplanens arealdel.

I tillegg til argumentasjonen i vedlagte høringsuttalelser er her en mer spesifikk oppstilling av argumenter for at Tanumplataet bør innlemmes innenfor markagrensen:

- **Kulturlandskap:** Sammen med Hornimarka (Kattås-Jordbru-Ursdalen) som ligger innenfor markagrensen, utgjør Tanumplataet et helhetlig kulturlandskap av nasjonal verdi (ref. fylkesmannens rapport*). Tanumplataets bølgende åkerlandskap omfatter hovedbølene med sine vin-navn fra jernalderen, mens Hornimarka er utmarksområdet til Tanumplataet med beiteområder, husmannsplasser, gravhauger og rydningsrøyser.
- **Kulturminner:** En kan her påvise et kulturlandskap der Tanumplataet og Hornimarka i historisk perspektiv har tidskontinuerlige kulturminner "fra bronsealder til nåtid".
- **Uorganisert friluftsliv:** Området benyttes i dag av lokalbefolkningen til turgåing og uorganisert friluftsliv. Nær sagt hele befolkningen i området Skui, Vøyenenga, Kirkerud og Tanums kan nå området uten bruk av bil eller andre transportmidler. Området har derfor meget stor helsemessig betydning for lokalbefolkningen. Det må også pekes på det fremtidige behov for nærområder til friluftsliv som vil oppstå ved at strekningen Sandvika – Vøyenenga står foran store utbygginger.
- **Områdets betydning for barn:** Tanumplataet sammen med Hornimarka benyttes idag i utstrakt grad av skoler og barnehaver i Bærum. Både nybyggingen av Skui skole og etableringen av Vøyenenga ungdomsskole har gitt økt betydning av området til opplæring og utflukter. Her er det også viktig at området fremstår som et naturlig kulturlandskap i drift.
- **Jordbruk:** Det er av avgjørende betydning at den eksisterende landbruksvirksomhet har langsiktige og forutsigbare rammebetingelser. I dag er området (Tanumplataet og Hornimarka)

tilpasset en drift med dyr på beite som gir åpne landskapsrom og innmark av en størrelse som gir et akseptabelt økonomisk fundament for drift. Dersom deler av dette driftsarealet faller bort, skal det ikke mye til for at gjenværende størrelse gjør drift økonomisk ulønnsom. Dette kan igjen føre til at et av Bærums viktigste gjenværende landbruksarealer blir tatt ut av drift og ødelagt for all fremtid.

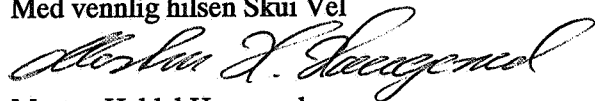
En forutsetning for å kunne opprettholde et levende landbruk på Tanum/Stoviplatået og i Ursdalen er at landbruk som næring gis langsiktige og forutsigbare rammebetingelser. Uten en kontinuerlig og aktiv drift både med planteproduksjon (korn, bær, gras) som dominerer på Tanumplatået og husdyr (småfe og storfe) i Jordbru/Ursdalføret vil den mosaikk av jordbruks- og kulturlandskapskvaliteter vi ønsker å bevare/sikre forringes over tid. Samtidig har en nasjonale forpliktelser, med tidshorisont 2010, om ikke å redusere de beste produksjonsarealene for mat. Å innlemme området i Marka vil bidra til å sikre arealene med sine kvaliteter for fremtiden

Innstilling:

Skui Vel legger vekt på at Tanumplatået med alle dets kvaliteter i fremtiden bør bli gjenstand for en helhetlig planlegging og behandling, og at dette best vil kunne bli ivarettatt innenfor regelverket i den foreslåtte Markaloven. Dette vil bli oppnådd ved at markagrensen som nå går ved vestsiden av Stovivannet, blir utvidet til også å omfatte Tanumplatået (som definert nedenfor *).

På denne bakgrunn ber Skui Vel om at vår innstilling om at Tanumplatået blir innlemmet innenfor markagrensen blir tatt til følge.

Med vennlig hilsen Skui Vel

Morten Heldal Haugerud
Leder

** Tanumplatået defineres som de grenser som presenteres i rapporten fra miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus: "Verdifulle kulturlandskap i Oslo og Akershus fylker. Oversikt over prioriterte områder." (1994) side 30.(Vedlagt))*

Vedlagt følgende høringsuttalelser:

1. Kommuneplanens arealdel (2007-2030).
2. Kommuneplanens samfunnsdel (2006-2012).
3. Kulturvernplanen- delplan til kommuneplanens arealdel.

c/c

- Miljøverndepartementet
- Landbruksdepartementet
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- Akershus fylkeskommune
- Direktoratet for Naturforvaltning
- Riksantikvaren
- DNT Oslo og Omegn
- OOF
- Naturvernforbundet i Bærum
- Naturvernforbundet Oslo og Akershus
- Tanum vel
- Bærum Velforbund
- Asker og Bærum historielag
- Bærumsmarkas venner
- Asker Turlag
- Bergsmarken og Omegn vel
- Hornimarkas venner
- Østmarkas venner

Bærum kommune
Kommuneplanen

1304 Sandvika

Deres ref.:
067/14718

Deres dato:

Vår dato:
16. september 2007

Kommuneplanens arealdel 2007 - 2030

Forslag til Planprogram - Høringsuttalelse

Bakgrunn

Skui vel vil med denne høringsuttalelsen gi innspill og tilbakemeldinger på den foreslåtte revideringen av Bærum Kommunes kommuneplan for perioden 2007 til 2030.

En revisjon av en kommuneplan med et såpass langt perspektiv er en tung og krevende oppgave, og det er derfor vesentlig at så mange ulike momenter som berører både nåværende og fremtidige innbyggere belyses og drøftes på så bredt grunnlag som mulig. Det vil for Skui vel være naturlig å komme med innspill og synspunkter på saker og forhold som per i dag ikke direkte berører Skui vels avgrensede område, fordi de overordnede beslutninger og prioriteringer som tas opp i den nye kommuneplanen i mange henseender vil påvirke og gripe inn i vårt distrikt. I tillegg vil både nye og eksisterende tiltak i tilgrensede områder og regioner kunne ha direkte og umiddelbare konsekvenser for vårt område, og det er dermed helt naturlig at dette også drøftes ut fra et lokalt perspektiv.

Oversikt

I denne innspillsrunden og dette notatet vil det primært fokuseres på to aspekter i forslaget til ny arealplan for Bærum Kommune:

- Man vil ha som siktemål å komme med krav og ønsker, både til planens innhold og planarbeidets prosess, samt å sette premisser og betingelser for det videre arbeidet med å iverksette de tiltak om grep som skisseres i planen
- Det vil presenteres konkrete innspill til spesifikke elementer og områder i forhold til arealbruk, inklusive utnyttelsesgrad og hensyn til eksisterende bebyggelse og naturområder.

Generelt

Det savnes i det utsendt bakgrunnsmateriale en helhetlig filosofi og grunntanke om at dette er en plan som skal være førende arealbruken i Bærum Kommune frem til 2030. Isteden fremstår planen til tider som en utbygningsplan som definerer tettsteder, byggesoner og industriområder hvor videre vekst skal skje uten at det settes opp ulike modeller for hvor stor

veksten skal være. I en plan som denne er det etter vår oppfatning for defensivt å anta at veksten skal følge en kurve basert på ekstrapolering av historisk vekst. Det må i stedet for legges opp til at man diskuterer ulike størrelser for ønsket befolkningsvekst og så styrer utviklingen etter den vekst man ønsker, fremfor å tilpasse seg den veksten man antar vil komme. Spesielt ut fra et miljøperspektiv er en slik tilnærming viktig, og det savnes en tydelig og solid forankring av ulike miljøperspektiver og -tiltak, som blant annet er nedfelt i den nylig vedtatte miljømeldingen. I en tid da hensyn til miljø og klima har fått økt fokus og bevissthet både på den politiske dagsorden og i befolkningen generelt, vil det derfor både være lite fremtidsrettet og fremstå som utdatert for Bærums innbyggere at miljøaspektet ved arealdisposisjoner ikke tillegges større betydning eller drøftes grundigere.

Det må derfor utarbeides tillegg til planen som nettopp adresserer miljøaspekter og intensjoner fra rapporter som miljømeldingen. I den grad det har relevans, bør man også trekke linjer til nasjonale og internasjonale klimatilak og miljøkonvensjoner, blant annet for å poengtere at miljøhensyn også må tas lokalt, og ikke utelukkende sentralt, nasjonalt og internasjonalt. Dette blir spesielt viktig for denne arealplanen, gitt det lange perspektivet (frem til 2030).

De vedlagte data og grafiske fremstillinger i planen er dessverre både utdatert og lite lesbare, og dette vil redusere kvaliteten på de tilbakemeldinger som kan gis, da det enten krever at høringsinstansene selv fremskaffer oppdatert informasjon noe som vil være krevende for mange, eller at man får innspill basert på feil og unøyaktige underlagsmateriale. Som eksempel kan navnes at kartene er lavoppløselige og kun i sort/hvitt, nylig vedtatte og iverksatte reguleringsplaner er ikke lagt inn, ny blokkbebyggelse er ikke lagt inn, heller ikke nye barnehager osv. Det må derfor forventes at det kommer oppdateringer som gir alle mulighet til å gi kommentarer og tilbakemeldinger basert på samme kvalitetssikrede datasett og statistikk. I motsatt fall kan invitasjon til kommentarer og innspill bli betraktet som en rituell knebøyning som man vil finne liten i å kommentere på eller ta alvorlig.

Prinsipper og prioriteringer for arealbruk

Som en overordnet prinsipp for arealbruk forventer Skui Vel at prinsipper for bærekraftig utvikling legges til grunn for eventuell utbygging i aksen Sandvika- Franzefoss - Vøyenenga. I de følgende underpunkter ønsker Skui vel å legge vekt på en del overordnede prinsipper som må gjelde for arealdisposisjoner i Bærum Kommune i fremtiden:

- **Vannmiljøstrategi.**

I laks- og ørretførende elver og vassdrag må det håndheves en 100 meter bred vernesone, både for å sikre selve elven og for å sørge for tilstrekkelig absorpsjonsareal av tilsigsvann. Ved unormale nedbørmengder og flom vil et 100-meters belte også fungere som en buffersone og hindre at store verdier blir satt under vann og ødelagt. I en tid da de fleste eksperter mener vi går mot et mer nedbørrikt klima vil store vannføringer derfor være regelen heller enn unntaket, må man derfor både forby nybygg/nyetableringer i utsatte områder langs vassdrag, samt legge opp til avvikling eller flytting av virksomheter som vil utgjøre forurensingsfare ved flom. Det er nok av eksempler på avrenning av kjemikalier som har drept alt liv i deler av blant annet Sandvikselva.

Vassdraget må ikke sees på som noe som er "i veien" og som arealer som ikke kan utnyttes og det derved bør bygges lokk over. Det må tvert imot lages en positiv miljøstrategi som utnytter vassdrag som de varierte og verdifulle elementene de er i et hvert landskapsdrag i vår kommune.

En indikator for bærekraft er at en sikrer og bevarer elvens sjørret og laksestammer.

En forutsetning for videre utvikling av området langs vassdraget, forventes det gjennomført en konsekvensutredning (KU) i henhold til EU's vanndirektiv.

- **Prinsipper for arealbruk**

Som en overordnet føring bør elva og elvemiljøet gis et bedre vern som leveområde for planter og dyr (biologisk mangfold) og samtidig bidra til å sikre rekreasjons- og friluftsområder for kommende generasjoner. Næringsbygg bør prinsipielt legges ved eller flyttes til områder som er støybelagt som f. eks langs sterkt trafikkerte trafikkårer.

En bør av hensyn til de kvaliteter som finnes og som ønskes bevart i Bærum samt begrense sterkt hvor mye utbygging kommunen skal ha fremover. Veksten i Bærum har allerede vært større enn gjennomsnittlig for regionen.

Det må legges vekt på en bærekraftig utvikling som per definisjon skal sikre at en kan overleve til neste generasjon et Bærum som har varige verdier og reelle valgmuligheter.

- For den nye foreslåtte utbyggingsaksen Vøyenenga-Franzefoss-Sandvika må KU for areal og transport samt miljøkonsekvenser være på plass før eventuell utbygging vedtas, slik at man ikke båndlegger arealer til bolig, eller plasserer boenheter for nære trafikkårer og elvemiljøet.
- Det regionale perspektivet må bringes langt sterkere inn i planleggingen. Selv om Fylkeskommunens avvikling kan ligge langt frem i tid, vil regionene uansett spille en viktigere og viktigere rolle når det gjelder fellestiltak, enten dette er idrettsanlegg, kollektivløsninger eller utbygningsretninger. Det må derfor forventes at man sikrer regionale løsninger der dette ut fra overordnede hensyn er det klart mest fornuftige og hensiktsmessige, både for de enkelte kommunenes innbyggere, og også de naturlige regionene som helhet. Med dette menes at man skal se hvilke kommunale områder som naturlig danner større kommunale og/eller interkommunale regioner, inklusive de som i dag krysser fylkesgrenser, og i fellesskap finne frem til synergieffekter og totalløsninger. Naturlige samarbeidsområder og -kommuner for Bærum er Hole, Ringerike, Lier, Asker, Drammen og Oslo. I denne sammenheng vil Avtjernområdet kunne bidra til å oppnå regionale samarbeidsløsninger og samtidig minske trykket på arealbruk i Vestre Bærum. Det er viktig å legge merke til at arealplaner og arealbruk i disse kommunene direkte eller indirekte vil påvirke Bærum kommune, blant annet på samferdselssektoren, på samme måte som Bærums utvikling påvirker nabokommunene.
- Der hvor man har skissert nye utbygningsområder eller – retninger må det gå tydelig frem hvor store boligvolum det dreier seg om, samtidig som en klar geografisk avgrensning områdene må oppgis. I motsatt fall vil man kunne oppleve forvirring og unødig press i senere reguleringsplaner som hviler på retningslinjer og bestemmelser i kommuneplanens arealdel. Et eksempel er den vedtatte utbyggingsaksen Sandvika-Franzefoss-Vøyenenga som etter Skui vels oppfatning ikke kan ha det potensialet hva gjelder antall boliger, med mindre man har tenkt seg høyhusbebyggelse eller høy grad av annen type fortetning. Et annet avgjørende moment vil være hvilke randsoner rundt Vøyenenga som er tenkt omfattet. Skui vel vil sterkt påpeke at en fortetting nordover og vestover fra Vøyenenga ikke er heldig sett med bakgrunn i bevaring av elvemiljøet i Sandviksvassdraget (Isielva), og vil gi uheldige signaler i forhold til bevaring av dyrkbar mark i området.

Prinsipper for transport

I de følgende underpunktene understrekes primært de momenter som må tillegges ved i forbindelse med transportløsninger. I tillegg drøftes en del konkrete transportløsninger for enkelte områder, samt utfordringer og konsekvenser av de valgte løsningene på et mer overordnet nivå.

- Det trengs helhetlig plan for kommunikasjon og samferdsel **før** utbygging av nye områder starter, samtidig som oppgradering av eksisterende løsninger må vedtas **før** det fortettes ytterligere innenfor eksisterende byggesone. Dette må derfor være et førende prinsipp ved all utbygging, og man må betrakte et større område **før** vedtak fattes, slik at man fanger opp reelle samferdselsmønstre, og ikke kun isolerte trafikkmønstre til og fra et bestemt felt eller nabolag.
- Der kollektivløsninger enten skal oppgraderes eller nybygges, må man betrakte alle kollektivtransportformer (buss/bane/tog) helhetlig, slik at busslinjer fungerer som matelinjer inn til baneløsninger (Østeråsbanen/Kolsåsbanen/Drammensbanen). Dernest bør det finnes busslinjer som et lavvolumtilbud der baneløsninger ikke er regningssvarende. I tillegg bør det vurderes om man kan realisere miljøvennlige rundløsninger med elektriske busser (Trolleybusser) på de traseer der dette er mulig. Tung utbygging av skinnegående løsninger vil lett ha en synergieffekt på nedbygging av prioriterte landbruksarealer som bl.a. Wøyen/Frogner-Tandberg
- Der hvor større kollektivtiltak skal settes inn, må dette realiseres på bakgrunn av reelle trafikkdata og – analyser, slik at man sikrer effektive kollektivløsninger langs de mest trafikkerte aksene, og som er av en slik kvalitet at de er reelle alternativer til transport med privatbil. Som et eksempel kan nevnes at hvis det er flere som reiser fra Rykkinn til Sandvika enn fra Rykkinn til Oslo, så bør fokus være på effektiv transport på denne etappen, og ikke Rykkinn-Kolsås for videre befordring med Kolsåsbanen inn til Oslo sentrum. I denne sammenheng støtter vi Kolsås som et kollektivknutepunkt for Vestre Bærum, og dette forutsetter metrostandard fra Kolsås til Oslo. Effektiv transport til Sandvika vil dessuten gjøre togtransport videre til Oslo til et godt supplement, spesielt når det nye dobbeltsporet på Drammensbanen står ferdig.
- De traseer som velges for offentlig vei må velges og dimensjoneres slik at kø reduseres til et minimum, samtidig som bebyggelse og naturmiljøer skjermes best mulig. For vårt område tilsier dette at tunneler må brukes i stor grad. Selv om investeringskostnadene ved tunneler er høyere, må miljøbelastninger prises reelt slik at man får frem et korrekt kostnadsbilde for ulike trasevalg. Bærum Kommunes plan og miljøavdeling må sikre og stille krav til at slike estimater inkluderes ved alle ulike trasevalg ved kommunale veiutbygginger. I tillegg må det stilles tilsvarende krav som del av reguleringsarbeid og konsekvensanalyser ved statlige og fylkeskommunale prosjekter.

Prioriteringer ved arealutnyttelse

Siden Bærum kommune i lengre tid har opplevd et sterkt press på gjenværende arealer fra mange ulike grupper og interesser, vil man i fremtiden se at kampen om de gjenværende uutnyttede områdene vil bli stadig sterkere. Hvis ikke de overordnede prioriteringer er nedfelt i styrende, politiske vedtak og planer, vil det i for stor grad kunne oppstå konflikter og sterke motsetninger i lokalmiljøene, fordi det åpnes opp for stor grad av skjønn og kortsiktige hensyn i enkeltsaker. Dette er klart uheldig i et lengre perspektiv, blant annet fordi politiske prosesser blir mindre forutsigbare og forpliktende.

Typiske prioriteringer som må omfattes av en revidert kommuneplan for perioden 2007 til 2030 vil være

- Prioriteringer mellom boliger på den ene siden og næringsliv/handel på den andre. Tendensen i de senere år er konsentrasjon av større handels- og næringsvirksomheter langs E16/E18, og disse vil i fremtiden konkurrere om områder som også er egnet til boligformål. Fravær av overordnede føringer og mål vil lett kunne føre til en klattvis utbygging og lite hensiktsmessige rammebetingelser for både bolig- og næringsutvikling.
- Landbruk og kulturlandskap er svært viktige elementer i vår bygd. Med det presset som vil oppstå på arealer i fremtiden er det av vital betydningen for bevaring av disse at de blir gitt en egen status som sikrer deres egenart. Siden kulturlandskap henger nøye sammen med landbruk, må man sørge for at det gis rom for et naturlig handlingsrom for næringen slik at denne kan fortsette, samtidig som det unike bevares.
- Friområder må også tydelig sikres hva angår geografisk utstrekning og ulike typer bruk. Allerede i dag ser man at det er konkurranse og konflikter ved disponeringen av friområder, og skillelinjene går ofte mellom organiserte og uorganiserte aktiviteter, som f. eks idrett på den ene siden, og lettere friluftsliv på den andre. Det må derfor nedfelles langt tydeligere hva som skal prioriteres hvor for nettopp å redusere denne typen konflikter
- Industri langs kanten av Isielven må tilpasse seg krav og retningslinjer for bevaring av elven. Det må derfor legges opp til en ”industripark” med følgende premisser:
 - Elveskuldrene rehabiliteres
 - Turvei på begge sider av elven rehabiliteres og anlegges der de ikke finnes
 - Bekker åpnes
 - Bedrifter som gir utslipp, omlasting av avfall osv som utgjør en potensiell forurensningsfare for elven flyttes.
 - Det pålegges restriksjoner på type bedrift med full kontroll med behandling av alt overflatevann. (Se side 10-11 i Næringsliv vedlegg)

Prinsipper og prioriteringer vedrørende Marka og kulturlandskapet

- Markagrensen utvides med Tanum/Stovi platået, og hele området må gis et varig vern som kulturlandskap.
- Dalen Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen (Hornimarka) legges ut med høynet status for landbruk og enkelt friluftsliv. Hovedhensikten må være å ivareta natur, men samtidig tillate tilrettelegging i tråd med tradisjonell landbruksdrift. Dette unike området, "Bærumsmarkas Maridal", må sikres for fremtidige generasjoner gjennom et varig vern.

Referanse til Miljømeldingen:

Å ta vare på naturgrunnlaget må ha et langt sterkere fokus, og Bærum skal fortsatt fremstå som en grønn bygd, selv om Sandvika har fått bystatus..
Naturvernforbundets registreringer av grønne lunger i byggesonen må inkorporeres og danne grunnlaget for bevaringen av disse.

Skui vel vil for øvrig henvise til uttalelse fra Bærum velforbund som tar opp en del nøkkelpproblemstillinger for situasjonen i Bærum.

Med hilsen
Skui Vel

Morten Heldal Haugerud
leder

Bærum Kommune
Avdeling for samfunnsutvikling,
1304 Sandvika.

e-post: post@baerum.kommune.no

Dato: 15. mars 2007

Høringsuttalelse til Bærum kommuneplanens samfunnsdel 2006-2012

Landbruket som viktig lokal bidragsyter

Vi viser til Høringsdokument for Kommuneplanens samfunnsdel 2006 – 2012, og vil benytte anledningen til å komme med noen viktige innspill på vegne av landbruket.

Landbruk er en viktig del av Skui Vels område, så vel som andre deler av Bærum, og vi synes ikke det er tilstrekkelig belyst i kommuneplanen. Det er helt vesentlig å gi landbruket som næring langsiktige og forutsigbare rammebetingelser som bidrar til at både storskala landbruk (eks. Tanum/Stovi platået) og småskala landbruk (eks. Jordbru-Ursdalen) kan opprettholdes som næring også for kommende generasjoner.

Vi er av den oppfatning av at altfor mye av landbrukets produksjonsarealer blir bygget ned. Dette er en irreversibel prosess som må stoppes skal en nå overordnede landbruks og miljøpolitiske mål.

Landbruket eier og forvalter det meste av arealene i kommunen og er en viktig bidragsyter i forhold til å stille arealer til disposisjon, produsere lokal mat og ta vare på det kulturlandskapet mange bæringer setter så stor pris på. Hvordan vi skal ha mulighet til å utføre disse oppgavene i fremtiden vil avhenge av både nasjonale og kommunale rammebetingelser.

Landbruket ønsker et nært samarbeid mellom næringen og kommunen.

Spesielt om to av temaene i planen:

1) Ungdommens oppvekstvilkår

Endrede forutsetninger:

Økt urbanisering fører til nye utfordringer. I landbruket merkes tydelig at barn- og unges grunnleggende følelse av, og kunnskap om, natur endres. Mens barn bare for en generasjon siden viste allerede før de begynte på skolen at ei ku måtte få kalv før hun begynte å produsere melk, og at ei høne kunne legge egg uten at det var noen hane tilstede, oppdager vi at stadig flere høyt utdannede voksne mangler denne grunnleggende kunnskapen i dag. Samtidig kan de kanskje forklare innfløkte ting om fenomener i verdensrommet. For oss oppleves dette ofte som et paradoks.

Store utfordringer: Opplæring – Bevare Bærum som en "grønn kommune"

Menneskenes ønsker om aktivitet kommer samtidig stadig oftere i konflikt med hva naturen kan bære. Kunnskap om naturens muligheter og begrensninger blir bare enda viktigere. Naturfagutredningen og andre rapporter roper på mer opplæring i naturfagene i skolen.

Å benytte kulturlandskaper, friområder og markas randsone som lære og opplevelsens område for barn og unge for økt naturkunnskap, miljø og økologisk forståelse er sentralt både for barnehager og skole. Disse områdene kan i tråd med LA97 brukes som demonstrasjons-område for natur og kulturminner undervisning for barn og unge.

Mange av disse kunnskapene kan på tidlig stadium komme frem med lek og oppdagelser ferder i naturen. Dette er kunnskaper som vil være til livslang glede og nytte. Her har Bærum, som er landskjent for sitt rike biologiske mangfold, store muligheter. Det forutsetter imidlertid at de

kulturlandskaper og områder med biologisk mangfold som er igjen, etter Bærums mangeårige utbygging, blir tatt vare på. Skal Bærum fortsatt være en ”grønn kommune” er dette helt sentralt.

Landbruket som ressurs:

I landbruket forvaltes også en ressurs der barn- og unge kan hente mye av den grunnleggende kunnskapen om natur. Gjennom å bruke landbruket som arena kan barna bruke den største naturfagboken av dem alle – naturen selv – til å lære gjennom å føle, gjøre, oppleve og observere. Gårdene, jordene og skogene har, som også påpekt ovenfor, kvaliteter og muligheter som kan brukes i naturfagundervisningen og kan sikre realfagenes eksperimentelle egenart. Dette gir barn og unge muligheter til å oppleve sammenhenger i naturen ved egne forsøk og observasjoner. Suksessfaktoren barn og dyr trenger ikke ytterligere dokumentasjon

Konkretisering av samarbeid mellom kommune og skole

Det er viktig at kommunen er denne ressursen bevisst, ser mulighetene og prioriterer samarbeid med lokale bønder og bruk av landbruket i sine pedagogiske strategier. Særlig med tanke på videre rekruttering til de forskjellige landbruksyrkene.

Landbruket er imidlertid også en næring. Bruk av tid, bygninger og arealer koster den enkelte bruker, og tiden gården hadde flere hjemmeboende og kanskje også ansatte som kunne yte gratis service, er dessverre forbi.

Landbruket ønsker et samarbeid med kommunen om tiltak for barn og unge i alle aldre og på alle nivåer: Gårdsbarnehager, SFO-tilbud, andre fritidstilbud, undervisning i grunnskolen, spesielle tilbud til spesielle grupper av elever, skolehager, forsøksfelt, kjøkkenhage osv. osv.

Landbruket er også interessert i samarbeid om andre ”Inn på tunet” tiltak eller ”grønn omsorg” også overfor barn og unge. Mange kommuner er godt i gang med prosjekter innenfor dette feltet. I Vestregionen kan vi vise spesielt til Øvre Eiker og Ringerike.

2) Kommunens muligheter i regionalt samarbeid

Arealpress og jordvern

I landbruket merker man presset på de knappe arealressursene i Bærum særlig sterkt. Mange betrakter de såkalte LNF-områdene som arealbanker for fremtidig boligbygging og annen virksomhet. Vi mener landbruksvirksomheten er vel så viktig og vel så verdifull, og i et område som Bærum må vi søke å ta vare på de spede rester vi har igjen både for å sikre kommunens unike biologiske mangfold, kulturlandskapet og et landbruksmiljø som på sikt kan opprettholde næringen, sikre rekruttering og bære tradisjoner og kultur videre.

Regionale arealplaner

For å avlaste Bærum er det viktige med et nært samarbeid med de andre kommunene i Vestregionen om fremtidig utbygging og infrastruktur. På sikt ønsker vi en overordnet plan for arealbruk i hele regionen.

Konklusjon

- Våre momenter om landbrukets betydning, og viktigheten av et godt samspill mellom natur og ungdom må komme frem i den endelige planen.
- På sikt ønsker vi at vedtatt landbruks plan blir juridisk bindende ved å inkorporeres i arealdelplanen.

Med vennlig hilsen
Skui Vel

Morten Heldal Haugerud
leder

Hanne Erdahl Korsmo

Akershus fylkeskommune
Sentraladministrasjonen, Avdeling for regional utvikling

Dato: 31.01.2007

INNSPILL TIL FYLKESDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I AKERSHUS 2007 – 2018.

Det vises til høringsutkast datert 29. september 2006 til Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus 2007 – 2018, med høringsfrist 31. januar 2007.

Forslagsstillere:

- Skui vel, PB 40, 1314 Vøyenenga	v/ leder Morten Heldal Haugerud,
- Naturvernforbundet i Bærum, PB 252, 1319 Bekkestua	v/ nestleder Finn Otto Kvillum,
- WWF-Norge Postboks 6784, St.Olavs Plass, 0130 Oslo	v/ generalsekr. Rasmus Hansson
- Asker og Bærum Historielag,	v/leder Frøydis Bryhn Ross

1. Kommentar til høringsforslaget.

Høringsforslaget inneholder mange synspunkter og vurderinger som viser hvilken verdi kulturmiljøer og kulturminner har for et levende samfunn. Spesielt vil vi gi sterk støtte til forslagetets omtale av hovedelementene i kap. 3.2 som vi synes er svært visjonære og fremtidsrettede.

Vi foreslår at intensjonene s.18, siste avsnitt forsterkes, og at det bør lyde som følger: "En bærekraftig utvikling **skal** ligge til grunn for sikring og bevaring av kulturminner og kulturmiljøer i Akershus".

Vi er enige i at gode og levende lokalmiljøer gir god folkehelse (s 19). Dette betyr at lokalmiljøets medvirkning i beslutningsprosesser som berører lokale kulturminner og kulturmiljøer bør forsterkes for å gi innbyggerne reelt eierskap til disse verdiene, jfr. intensjonene i Fredrikstaderklæringen (LA21) om bred lokal medvirkning i beslutningsprosesser. En lokal forankring bidrar også til et bedre og mer langsiktig vern. Samfunnet er i stadig raskere endringer og tiltak som bedrer stedstilhørighet blir derfor stadig viktigere.

2. Innspill:

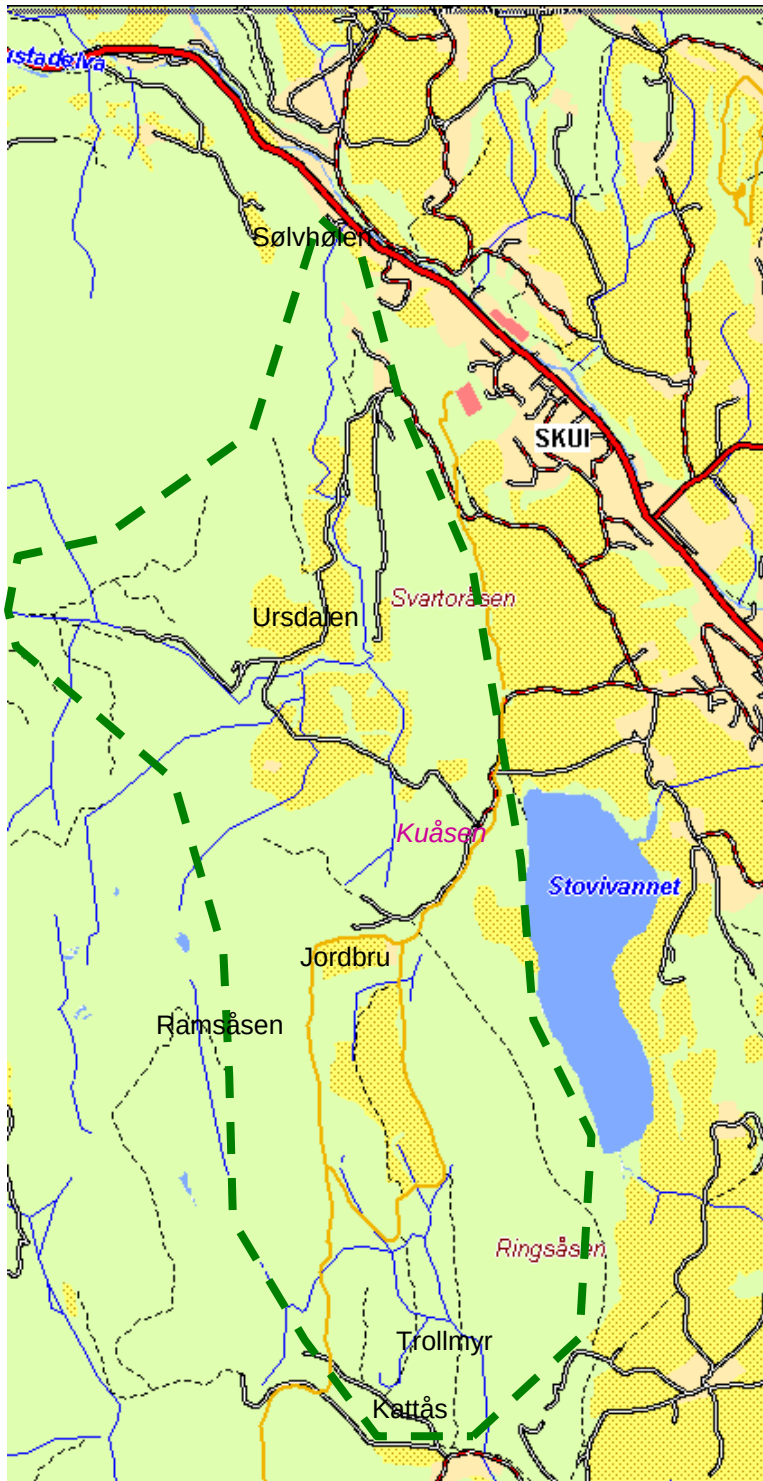
Til "Fylkesdelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus 2007-2018" fremmer vi følgende innspill:

Dalføret og kulturlandskapet Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen samt dalsidene med spor etter tidligere bosetninger tas inn i planen

Innspillet sikter mot et varig vern av dette kulturlandskap med sitt kulturmiljø og sine kulturminner.

2.1 Formål/Bakgrunn for forslaget

Med bakgrunn i høringsdokumentets mange gode intensjoner ønsker vi å fremme et konkret forslag til vern av det sammenhengende dalføret Kattås – Jordbru – Ursdalen med Sølvhølen i nord, beliggende mellom det nasjonalt verneverdige Tanum-/Stoviplatået i øst og Ramsåsmassivet i vest. Dalen ligger under den marine grense på 220m.

Kart over området:**Bevaringsområde:**

Dalføret fra Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen frem til Skuidalen med skråningene til Ringiåsen, Kuåsen og Svartoråsen samt Ramsåsraset. Området ligger innenfor Markagrensen, i Vestmarkas randsone mot øst.

— — — — — Områdets avgrensing

Bakgrunnen for forslaget er at det i registeret (Fylkesdelplanen kap. 8.2) over eksisterende registrerte, vurderte og prioriterte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskaper synes å mangle et representativt, inntakt og sammenhengende småskala jordbruks- og kulturlandskap i Vestre Bærum. Innen det foreslåtte området finnes naturkvaliteter og kulturminner fra bronsealder til nåtid. .

Dalføret med omkringliggende åser er et mye brukt friluftslivs- og rekreasjonsområde. En kompakt samling av natur, kulturlandskap og kulturminner gjør området svært godt egnet som formidlings-, undervisnings- og demonstrasjonsområde for skoler, barnehager med mer. I ny læreplanen for grunnskolen (L97) vektlegges integrert læring ved hjelp av blant annet nærmiljøets natur- og kulturlandskapskvaliteter. Områdets funksjon som tur- og nærrekreasjonsområde har bidratt til å fremme barns- og ungdoms stedsidentitet i Skuidalføret gjennom generasjoner. Kunnskaper om områdets mange miljøkvaliteter og kulturminner vil bidra til en bedret bevissthet og interesse og derved større sannsynlighet for at kommende generasjoner vil bidra til et vern av disse kvaliteter.

Jordbru som ligger sentralt i dalføret er hovedmarkaslusen for befolkningen i Skuidalføret.

Dalføret ligger innenfor Markagrensen og er lite påvirket av tekniske inngrep - med unntak av et mindre regulert område til idrettsformål. Området er et natur- og kulturlandskap med aktiv landbruksdrift og husdyrhold med beite i utmarka. Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementets felles brev av 21.2.06 (ref 12) forsterker og ansvarssetter kommunen i å ivareta matjordsressursene og kulturlandskapet slik en finner det i Jordbru-Urdsalen dalføret. Trusselbildet er at denne typer områder innenfor, Marka-grensens randsone, er utsatt for et stadig økende press når det gjelder arealbruken.

Dalføret er av mange betegnet som "Bærums Maridal".

De tidligere husmannsplassene og setrene i området var knyttet til storgårdene Butterud og vingårdene langs "Jaren", Stovi søndre, Horni og Skui. Driften av disse storgårdene på Tanum-/Stovi platået, var helt avhengig av utmarka som ligger i det foreslåtte området. Her hentet de resurser som bl.a. arbeidskraft, beite, og trevirke. Sammen danner dette et helhetlig kulturhistorisk bilde på bruken av et landskapsrom som bør gis et varig vern og som ikke minst gir forutsigbarhet for fortsatt bærekraftig jord- og skogsdrift.

Området er dels privat, dels kommunalt eid. Området har vært undersøkt for å kartlegge dets biologisk mangfold (Ref 1, 2) og fornminner. (Ref 3)

Områdets nærhet til store befolkningskonsentrasjoner gjør det svært godt egnet som undervisnings- og demonstrasjonsområde både når det gjelder naturmiljøer, jordbruks- og kulturlandskapskvaliteter og kulturminner med spor av tidligere tiders drift. Innenfor et avgrenset lite område finnes:

- Kulturminner - fra bronsealder og til nåtid.

(Ref 3, 7, 8, 9, 10, 11)

- *Bronsealderrøyser*

- 5 svære bronsealderrøyser på Røverkulåsen (ref. 7, 9).
- Mulige ***fangstinnretninger*** (Ledegjerdegrav ved Hvile nord for Skuibakken),
- ***Hulvei***, bl.a. ned til Hansebakk (Ref 3)
- ***Oldtidsvei*** (Ref 7) gjennom Marka fra Sandvika til Holsfjorden mv. (3000 år) (saltvei),
- ***Ferdselsveier*** (Ref 7, 9)
 - Risfjellkastet sør for Ramsåsen (Opplagt tømmervei i en hylle i fjellet)
 - Skosliteren. Tømmervei fra Vestmarka bygd omkring 1880.
 - Kantebakk meget bratt setervei opp Ramsåsen syd, til Stovisetra (Går gjennom Ramsåsen naturvernområde (alm/lindeskog))
- Navneberg ved Risfjellkastet og ved Ringikastet.
- Gravhaug, Jordbru (Ref 3),
- Gamle sætervoller Stovivollen, Hornivollen,
- Oldtidsgård Bakke på Jordbru (Ref 8).
- Husmannsplasser med rydningsrøyser (ref 7, 9 m.fl):
 - Oppgitt sydfra:
 - Kattås
 - Ringsåsbråtan
 - Askelia (under Ringi)
 - Søbråtan (Hornibråtan)
 - Jordbru
 - Gamle Rønningen
 - Bakke, (oldtidsgård)
 - Kjeldebråtan Rester etter gammel potetkjeller (Toppen av Hansebakk syd-øst på Svartoråsen v/ Hestejordet)
 - Kleiveløkka (Plass på toppen av Hansebakken, ved Hestejordet)
 - Persbråtan under Horni (Gamle Persbråten er Hansebakkstua i dag.
 - Sommerfjøs ved Rønninglaet
 - Opprinnelig laftet høylåve er borte. Nåværende sommerfjøs til Persbråten er fra ca 1940). Dette viser hvordan husdyrhold ble drevet ved hjelp av sommerfjøs lagt unna dyrket mark. Beting om sommeren foregikk i utmarka. Dyrket mark ble brukt til fórproduksjon i tillegg til beite.
 - Rønningen
 - Kveisebråtan
 - Holmen (Telebåndenga)
 - Åsbråtan (syd for Lindbråtan)
 - Kroken
 - Persbråten
 - Kastet (under Skui) i dag Starkadhytta,
 - Kasteløkka beitemark ved nedre vad Urselven ved Skosliteren.
 - Kleivasletta (Syd for stillaset av Skuibakken)
 - Kleiva
 - Kroken
 - Åsbråtan. Like vest for stillaset til Skuibakken,
 - Lindbråtan
 - Sagåsen (nord for Skuibakken)
 - Kleiva nord for Skuibakken
 - Søndre og nordre Jammerdal nord for Skuibakken

- Tre plasser vest av Stovivannet under Horni
- Øvre og nedre Libakka (vest av Stovivannet)
 - Bakke (vest i vannkanten)
 - Martasletta (nordvest av Stovivannet)
- Styvede asketrær. Libakk, Askelia m.fl.
- Styvede almetrær lia ned mot Persbråtan (Fra ”barkebrøddtiden” Styvede lindetrær opp mot Ringikastet.
(Styvede trær ble høstet til fôr).
- Hytter for byfolk som utleie eller salg. (Bygd som attåtnering 1915-20 tallet)
- Mellom Skoslitteren og Persbråten (Krepsefiske i Urselven fra Svartvann)
 - Hansenhytta opp mot Sjøinnhytta.
Ved sti langs åsen fra Svartoråsen til Skuibakken ligger tre utleiehytter (under Sand gård).
- Kølamiler nord for Jordbru vest av Toreshøgget,
- Kværner og
Oppgangssag langs Urselven ned mot Sølvhølen,
Urselvsaga vest for Persbråten 1942-43. Brukt til ca 1952 revet ca 1961
- Demning i Urselven.
Bygde ledning ned i Ursdalen og over til Stovivannet (1955)
- Jernskjerp (Ref 7)
- Skjerp ved Kastet opp til Starkadhytta,
 - Per Smelters skjerp ved Hansebakk.
- Sølvhølen (skjerp etter sølv. Fant svovelkis som inneholder både gull og sølv og andre metaller.
- Skjerp i Isielven ved Smestadkafeteriaen
- Jettegryte på toppen av Skoslitteren.
- Krigsminner Milorghytter:
- Ramsåshytta,
 - Langåshytta,
 - Svartvannshytta og
 - Sjøin på Risfjellets østside.
- Sportsanlegg:
- Libakkahoppbakkene og
 - Skuibakken (teknisk kulturminne).’

3. Områdets kulturverdier og sammenheng med naturkvaliteter

Området innehar (Ref.1, 2, 5, 6):

- Levende aktivt landbruk med husdyrdrift (Ref. 4)
- Rikt arts mangfold med registrerte rødlistearter og signalarter.
Bl.a. Fra stedegen brunørretstamme, orkidéer, ramsløk og barlind til vandrefalk.
- Vassdrag og Urselvns arbeid ved fosser, meander og canyon (Sølvhølen)
- Viltriikt område (spesielt hjortevilt)
- Kwartærgeologiske avsetninger. Løsmasser avsatt i tidligere marint miljø.
Høyproduktiv skogsmark med rikere vegetasjonstyper.

Deler av området er ytterligere beskrevet nedenfor:

- Urselven med Sølvhølen
- Ringiåsen, Kuåsen og Svartoråsen
- Stovivannet
- I tillegg har området to naturreservater:
 - Ramsåsen naturreservat
 - Trollmyr naturreservat

3.1. Området Kattås-Jordbru-Ursdalen

Beskrivelsen nedenfor må sees i sammenheng med den kulturhistorisk beskrivelsen. Naturkvalitetene og tilgangen til disse la grunnlaget for de kulturminnene som finnes i området i dag.

Områdebeskrivelse

Dette dalføret med åsene rundt er viktigste rekreasjonsområde for bebyggelsen i Skuidalen.

Området er en integrert del av Tanum-/Stovi platåets jordbruks- og kulturlandskap.

Inneholder sumpskog, jordbruk og kulturlandskap i aktiv drift, ravinedaler, bekker og elver, rasmarker, juv, varmkjær edelløvskog, granskog og fururabber. Området har et meget rikt på biologisk mangfold med flere rødliste og signalarter, både hva angår planter og fugler.

Området innholder et betydelig antall registrerte fornminner.

Deler av området, Jordbru, er dokumentert som meget rikt biologisk område i 2006 i rapporten "Naturverdier og biologisk mangfold på Jordbru Bærum kommune". Den påviser flere rødliste- og signalarter. Området ligger under den marine grense og består dels av morene- og basisk jordsmonn som er næringsrikt, og dels av relativt lettforvitterlig bergrunn som gir rasmarker. Rasmerkene samler og holder på solinnstrålingen og gir grunnlag for varmekjære vekster..

WWF har kalt området for "Bærums Maridal". I tillegg er her et levende landbruk og beiting.

Verneområder og biologiske registreringer

Området har to naturreservater:

- Ramsåsen og
- Trollmyr

Urselva har fosseprøytoner, meander og en særpreget elvekløft "Sølvhølen" helt i nord er en canyon der elva styrter seg ut før kobler seg på Isielva.

.

Siste Sjanses rapport 2001-2 som beskriver kartleggingen og verdisettingen av naturtyper i Bærum karakteriserer området som "Det opprinnelige Bærum i miniatyr". Videre gis det uttrykk for at "Det opprinnelige Bærum er nå sterkt nedbygd, og resten bør taes vare på".

Rapporten "Biologisk mangfold og naturverdier på Jordbru (ref. 2) supplerer Siste Sjanse 2001-2 rapporten og viser at dette dalføret inneholder alle kvaliteter som kjennetegnet det opprinnelige Bærum:

Det ligger under den marine grense (220m) og har derved fruktbart jordsmonn, det inneholder ravinedaler etter at vannet grov ut løsmassene og det består av oresumpskog, edelløvskog under rasmarene.

3.2. Underområde Urselven med Sølvhølen

Generell beskrivelse:

Langs vassdraget var det rundt 1600 en oppgangssag mellom Lindbråten og Sølvhølen. Det er rester av gamle hesteveier for tømmertransport fra Ursdalen/Vestmarka til Skuidalen.

Her er kulturlandskap som går over i rikere vegetasjonstyper i nord. Urselven som renner ut i Isielven i Skuidalen, danner en naturskjønn canyon i nordenden av Svartoråsen.

Sølvhølen er en kulp nede i canyonen gravd ut av urselven. Det er brunørrestamme i Urselven. Dette er en genresurs som bør sikres.

Langs Urselva og syd i Ursdalen er det ramløk og barlind.

Rikere vegetasjonstyper i rassonene under åsene. Her er lange sammenhengende strekninger med varmekjære løvtrær.

Område har meget gode levevilkår for hjortevilt, elg og rådyr.

Naturvernbeskrivelse og registreringer

Fra Siste Sjanse rapport 2001-2:

Risfjellets østskråning, Rasmare, berg og kantkratt, Sørvendt berg og rasmare, Viktig.

Registrerte rødlistearter 1. Biotopen er langstrakt beliggende i østvendt bratt skrent mellom bergvegger i vest og stort sett langsløpende ur i øst. Biotopen i øst er forholdsvis tør og urete med rasmare og er vanskelig tilgjengelig.

Urselven nedre, Skog, gråor-heggeskog, Viktig. Rødlistede 1. Liten elvedal med gråor-heggeskog, edelløvskog og granskog og delvis marin leire. Noe død ved, en del bergvegger. Området har stort potensiale til å utvikle seg til en kontinuitetslomme med stabile fuktighetsforhold.

Urselven nord. ("Sølvhølen") Skog, Bekkekløfter, Viktig. Rødlistede 1. Steil bekkekløft hvor juvet utgjør mesteparten av biotopen. Opp til 30 m høye bergvegger bare 5 m bredt på det smaleste. Særpreget i Bærum og regionen for øvrig.

Urselven sør. Skog. Gråor-heggeskog, Viktig

Meanderende bekkelokalitet med frodig gråor som er rik på strutsevinge. Det finnes noe læger og gadd av gråor, men skogen er generelt sett relativt ung. Skogen er flersjiktet med god spredning. De største gråor og ask måler ca 30cm i diameter.

Urselven. Ferskvann/våtmark. Viktig bekkedrag Viktig. Viktig viltområde langs Urselven.

3.3. Ringiåsen, Kuåsen og Svartoråsen

Generell beskrivelse:

Område med mye kulturminner. Automatisk fredet veifar, samt rydningsrøyser og rester etter bosetning.

En vesentlig kvalitet er at det er lett tilgjengelig fra boligområdene og har et ikke tilrettelagt, men velutviklet naturlig stisystem fra gammelt av. Disse vedlikeholdes ved at de er mye brukt til friluftsliv og rekreasjon. Det er mange utsiktspunkter både mot vestmarka samt østover og

sydover over Bærum og Asker mot Oslo og Oslofjorden. Et område som gir opplevelse både for kropp og sinn.

Det er variert vegetasjon fra en åpen furuskogtype til varmkjær løvskog. Samt noe gran på tidligere dyrket mark.

Viltrikt område da det ligger mellom to kulturlandskaper. Vilttrekk for hjortevilt. Viltet bruker oftest de bratte åssidene mot kulturlandskapet. Skogsfugl og småvilt er i området.

På Svartoråsen nord står Skuibakken som bør bevares som et teknisk og idrettshistorisk kulturminne på nasjonal basis. Skuibakken er et landemerke som er internasjonalt kjent.

Naturvernbeskrivelse og registreringer

Fra Siste sjanse 2001-2:

Ringsås restaurant: Ferskvann/våtmark, dammer, Svært viktig. Rødlistearter 1. Hagedam med truet salamander.

Ringsås sørvest: Rasmark, berg, kantkratt. Sørvendt berg og rasmark. Viktig.

Rødlistearter 2. Glissen skog i rasmark, beliggende mellom ur i vest og skrinn furuskog i øst. Skogbeltet er ikk mer enn 20 m brett, Verdien er knyttet til store, gamle til dels hule, grove eiker, omtrent 20 stk.

Ringsås vest: Skog, gammel løvskog, Viktig

Registrerte rødlistearter 1. Verdien er knyttet til en stor del eldre osp og død ved av osp, samt en stor del små eiker. Eksponerte varme ospebiotoper er viktig insektslokaliteter, og er en underrepresentert naturtype i landskapet. Mye skog er uproduktiv.

Ringsås: Skog, gammel edelløvskog, Viktig

Registrerte rødlistearter 1. Biotopen er langstrakt beliggende i østvendt bratt skrent mellom bergvegger i vest og stort sett langsløpende ur i øst. Biotopen i øst er forholdsvis tør og urete med rasmark og er vanskelig tilgjengelig.

4.4. Stovivannet

Generell beskrivelse:

Det foreslåtte området grenser til Stovivannet med omkringliggende jorder og skog/skråning opp mot Libakk i vestre del.

Stovvannet er hjertet i det verneverdige Tanum-Stovi platået.

Omkranset av siv og løvvegetasjon er det et viktig våtmarksområde og fuglebiotop. På vestsiden er det kantbiotop med forskjellige seljearter.

Fiskearter: Abbor, gjedde, karpefisk, ål. Kjent ålevandring langs Stovibekken.

Kulturminner: Silhuset ved Stovibekken som gammel vannforsyning er resturert. Langs Stovibekken lå flere møller.

Naturvernbeskrivelse og registreringer

Fra Siste Sjanse 2001-2:

Stovivannet øst:

Ferskvann/våtmark, dammer, Svært viktig

Registrete rødlistearter 2. Gårdsdam med salamander.

Stovivannet:

Ferskvann/våtmark, Rike kulturlandskapssjøer, Svært viktig.

Registrerte rødlistearter 4.

Viktig kulturlandskapssjø med et forholdsvis urørt preg og intakte kantsoner.

Tanumplatået: Kulturlandskap, Sammensatt kulturlandskap, Svært viktig.

Rødlistede 7. Stort inntakt kulturlandskap med mye edelløvskog.

Søndre Stovi: Kulturlandskap, Store gamle trær, Viktig

Store gamle styvingstrær langs vei og hagemark.

5. Verdi for bevaring

5.1 Sosiologisk aspekt

En hensikten med forslaget er å illustrere det integrerte avhengighetsforhold/samspillet mellom husmannsplassene og driften av hovedgårdene.

Området inneholder Natur og kulturminner som sammen med Tanum/Stoviplatået vil gi et helhetlig bilde på hvordan et småskala kulturlandskap sammen med et storskala jordbruks og kulturlandskap danner et helhetlig kulturhistorisk bilde. Det foreslåtte området har vært utmark med husmannsplasser under Jarengårdene på Tanum/Stoviplatået.

Denne type landskapsrom har i liten grad hittil blitt verdsatt og dokumentert. Husmannsplassene og utmarka var avgjørende for driften av de større gårdene (hovedbølet). Spor av denne driftsformen sikres best ved at gjengroing forhindres. Dette gjøres best ved å opprettholde aktiv drift ved husdyrbeite og grasproduksjon.

5.2. Formidling aspekt

Driftsform med husdyr har pågått i det foreslåtte område gjennom århundrer og er en forutsetning for dagens landskapsbilde. Kunnskap og forståelse om drift og forvaltning av landskapet ved denne driftsform bør videreformidles til neste generasjon.

Dalføret er en formidlingsarena som kan brukes av skoler, barnehager og andre for å forstå hvordan et kulturlandskap formes over tid.

5.3. Verdiskapning aspekt

- Bevisstgjøring av områdets naturverdier og historiske forankring og funksjon.
- Sikre en kulturarv som bidrar til økt kulturell forståelse, identitet og tilhørighet samt økt trivsel

Eksempelvis blir opplevelseskvalitetene mye større når en har den historiske ballast når en ferdes i området.

Hensikten er i videst forstand å bidra til forståelsen at by og land er i et gjensidig avhengighetsforhold.

Det å kunne oppleve landbruks og kulturhistoriske verdier tett ved bykjernen øker denne forståelsen og skaper større stedsidentitet.

Det er ikke gitt at disse kvalitetene forblir. Avgjørende for å sikre disse kvalitetene er at en har en lokal forståelse for disse. For at dette skal skje må en videreføring av dagens driftsformer sikres. Driftsformen er avhengig av langsiktighet og forutsigbarhet i rammebetingelsene. Dette er nødvendig for at dagens jord og skogbruksdrift kan opprettholdes uten at den blir presset ut av andre brukergrupper.

7. Referanser

Området er delvis registrert og dokumentert i følgende rapporter (Ref. 1,2,3) og plan (ref 4,5). Områdets kulturhistoriske verdier er ytterligere beskrevet i Vedlegg 1.

.Det referes også til historiske beskrivelser som Vestmarkboka (9), samt beskrivelser fra Asker og Bærum Historielag (7) m.fl. Det referes i planer for Bærum kommune (5, 6)

1. Siste Sjanse-rapport 2001-2
2. Biologisk mangfold og naturverdier på Jordbru 2006
3. Arkeologiske undersøkelser Jordbru v/Akershus Fylkeskommune (2005)
4. Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementes felles brev av 21.2.06
5. Flerbruksplanen for Bærum kommenes skoger
6. Landbruksplan for Bærum
7. Erling Persbråten's skrifter i "Vest for byen VIII. Historielagets årskrifter 1993-97"
 - Persbråten en gård vest i Bærum
 - Striden om Ramsås- eller Bærums almenning
 - Skui gårds flomsag/oppgangssag
 - Et kultsted i forhistorisk tid i Bærum
 - Paul Smelters siste skjerp
 - En nesten glemt oldtidsvei
 - Skiklubben Starkad
8. Erling Persbråten; Notat om Bakke gård med mer. Reg. Akershus fylkeskommune.
9. Vestmarka Veifar og vandringer, Asker og Bærum historielag 2000, J. M. Larsen mfl.
10. Grenseoppgang for Vestmarka fra 1774
11. Arne Mohus, Stedsnavn i Bærum, Oppmålingsvesenet 1987

Vedlegg 1 LISTE OVER FORTIDSMINNER OG KULTURHISTORISKE SPOR I OMRÅDET

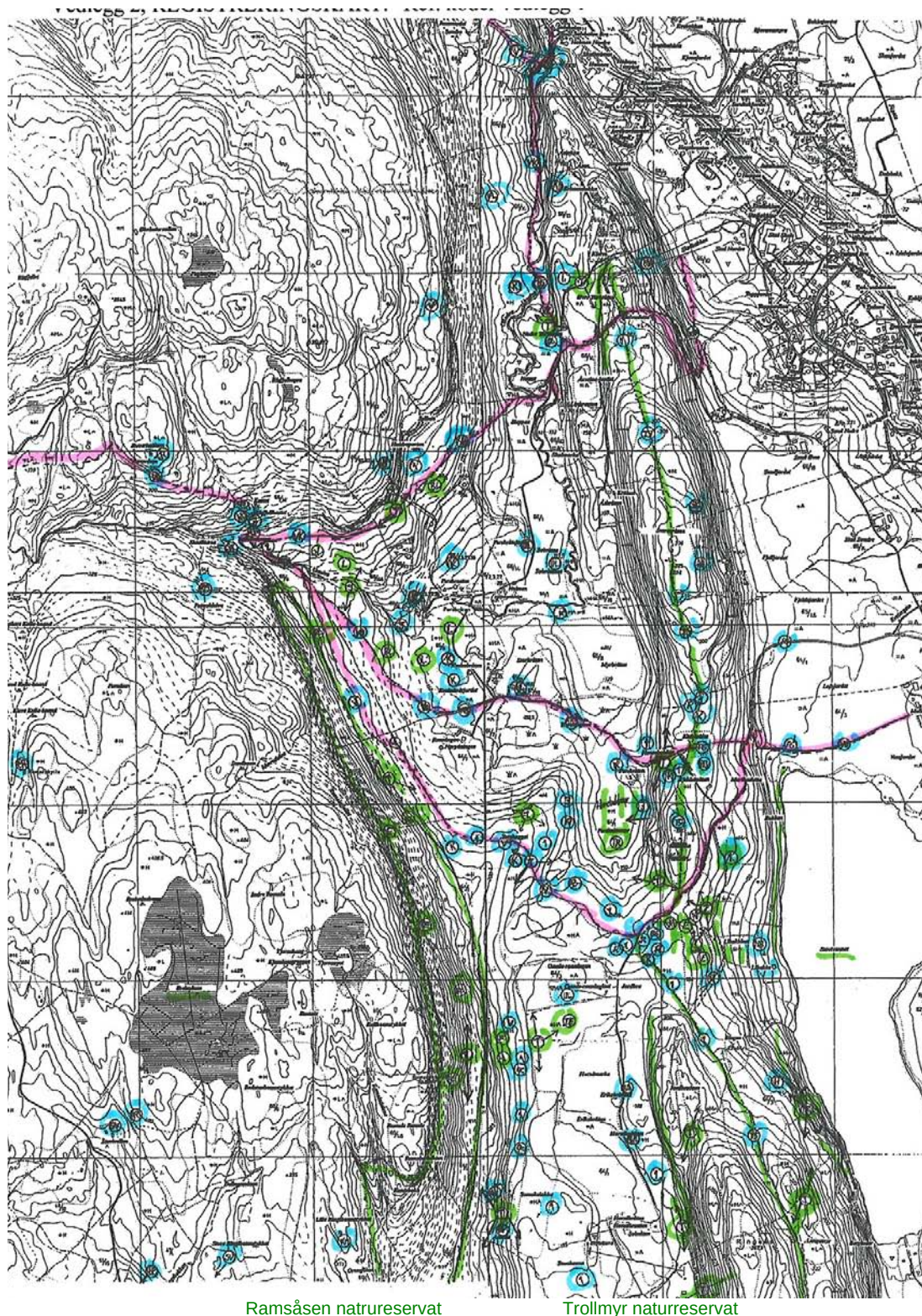
LISTE OVER FORTIDSMINNER OG KULTURHISTORISKE SPOR		
TIDSEPOKE	Kart Ref.	(Listen er ikke fullstendig da kartlegging av kulturminnene må utføres mer planmessig og omfattende)
Steinalder/ Bronsealder	JG	Jettegryter på Svartoråsen
	1	Fossile åkerspor og rydningsrøyser av ukjent alder
	RR	Bronsealderrøyser og helleristninger på Risfjellet
	B	Gravhaug på Jordbru
	FI	Fangsledegjerde opp mot Risfjellet av ukjent alder
	VO	Oldtidsvei mellom Oslofjorden og Holtsfjorden (3000 år)
	R	Rydningsrøys på Jordbru av ukjent alder
	JH	Jordhauger
	SV	3000 år gammel seterdrift (flere setervoller og eldgamle seterveier eksister)
		Navn som har et sagnaktig preg (Røverkulåsen), eller navn som beskriver gamle driftsformer
Jernalder		Gårdsnavn fra flere tidsepoker der tiden for rydning ligger i navnet (-vin,-um -tun, -heim og -rud). Disse vingårdene er fortsatt i drift langs Jarenveien, hvor det bølgende landskapet er som fra gammel tid. Gravhaugene rundt Tanum kirke fra eldre jernalder og vikingtid
Middelalder	VH	Hulveier
	BG	Bakke gård med mange rydningsrøyser. Er nevnt i kirkebøker i 1398. (Dagens miniatyrskytebane)
Etter middelalder	RU	Ruin (kjeller?) (Ukjent opphav og bruk)
		Mange eksempler på styvet Ask, Lind og Alm fra en hardere tid enn vår
	S	Oppgangs sag i Urselven ca. 1600
	HP	Rolighøle husmannsplass. Den siste av utmarksplassene i Vestmarka som står i sin opprinnelige form Stabbur. Vinsvolloftet fra Seljord
	FG	Fegater. Drifteveg for dyr fra gårder ved elven til markabeite
	J	Jernskjerp ved Hansebakken
	J	Jernskjerp ved Risfjellkastet
	J	Jernskjerp ved Sølvhølen
	V	Vintervei langs Ramsåsen for kjøring av trekull til Bærum Verk
	VK	Kløvvei langs Risfjellet (fra Sleppen)
	VV	Vintervei langs Urselven
	VL	Kløvvei Langkroken. Del av Tanum kirkevei
	V	Vei opp til tufter ved Jammerdalen
		Gårdene på Tanumplatået var blant de første til å dyrke poteter i Norge. Det finnes rester etter jordkjeller på åsen vest for Stovivannet
	N	Gamle navneberg

	F	Praktfulle rester etter finneplasser (med sine svedjebruk) Stovivannet: ål og isskjæring.
	K	Kølamiler fra 1600-tallet (ofte flere på samme sted)
	D	Demning til vannverk (rester). Derfra gikk rørledning som supplement til Bærum vannverk ved Stovivannet (1899-) Men liten vannføring om sommeren
	UL	Uteløer
	TS	Gammel tursti over Ringiåsen, Kuåsen og Svartoråsen (Ikke blåmerket, men mye brukt da variert og naturskjønn)
Fra krigen	H	Intakt steinhytte som gjemmested for tyskerne fra siste verdenskrig under Ramsåsen
	M1	Milorgledelsens hytte under krigen (Sjåin)
	M2	Milorgledelsens hytte under krigen (Langåshytta)
	M3	Milorgledelsens hytte under krigen (Svartvannshytta)
	KM	Krigsminne, hytte (Ramsåshytta)
	SA	Vannhjulssag (1943) Brukt til 1952
	L	Ramsløk. Under krigen ble det plukket mengder med Ramsløk som erstatning for vanlig løk langs Urselva opp mot Ramsåsen (også i dag er det stor bestand) Stovivannet og vannforsyning fra Ursdalen. Bærums første vannforsyning
Sport	HB	Libakka hoppbakker (naturlig). Var forløperen til Skuibakken
	HB	Skuibakken var i sin tid verdens største skibakke og stod sentralt i norsk hoppспорт i den, for sporten, gyldene etterkrigstiden.
Sagn og historier	HM	Den siste morder som ble henrettet i Bærum hadde drept sin kone med øks i det skremmende, men samtidig nær det praktfulle juvet Risfjellkastet (Peterskleiv) Rett nord for juvet holdt også røverne fra Røverkulåsen til. Om disse går det flere sagn.
	F	Finneplassene har også sine historier. Finnene hadde i overtroen overnaturlige krefter.
Biologisk mangfold		Noe av det beste klimaet som finnes i Oslofeltet som igjen har den høyeste middelvarme i landet om sommeren
	E	Den varmekrevende edelløvskogen har en unik fauna og flora. En rekke sjeldne, varmekjære karplanter er registrert her. Området mellom Ramsåsen og Ringiåsen har vært ett av de botanisk rikeste feltene i Akershus. Her var rikmyr, rik sumpskog og frodige lier og urer med en lang rekke kravfulle og sjeldne arter, som: fruesko, myrflangre, knottblomst, smalmarihånd, skogsøtgress, kjempesvingel, skogstarr, stautstarr og junkerbregne. Gulveis er registrert på Tanumplataet. Flere botanisk svært rike områder er ødelagt og resten må sikres gjennom vern. Hornimarka har to naturreservater (Ramsåsen og Trollmyr). Breidmåsan på Ramsåsen er et kjent naturområde. Orrfuglleik.

- BL Barlind og rik edelløvskog under Ramsåsen
Vandrefalk og rikt fugleliv under Ramsåsen. For eksempel er det registrert konglebit, kjernebiter og stjertmeis
Rikt fugleliv vest av Stovivannet
Rike sopp og moseflora knyttet til gamle trær og død ved. Eksempler på slike arter er grønnskog, pusledraugmose og krusflakmose
- T Vilttrekk. Rådyr og andre hjortedyr. Gaupe.
- TE Vilt. Kalveplass for elg
- TR Vilt. Kalveplass for rådyr
Stovivannet som er et nesten urørt kulturlandskapsvann med våtmarksområder i øst og nord. Fugleliv. Ål i Stovivannet og Stovebekken

Vedlegg 2, REGISTRERINGSKART.

Ref. koder vedlegg 1

Ramsåsen naturreservat

Trollmyr naturreservat

Dalføret: Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen med dalsidene,
samt Ramsåsen og Trollmyr naturreservat

- Veifar, oldtidsvei, vintervei
- Kulturminner
- Flora og fauna

02.02 Bærum: Tanumplatået

G.nr./br.n.:	Kartblad ØK:	CL 044, CL 045
Eier:	Koord. ØK:	
Areal: ca. 7 km ²	Kartblad M711:	1814 I
Høyde: 110-175	Koord. M711:	NM 820,410
Fotonr.:	Dato:	18/6 1993
Vegetasjonsregion:	boreonemoral	
Landskapsregion	2.2 Indre Oslofjord	
	Silurbygdene	
Klasse 1		

Beskrivelse av området

Området utgjøres av et vel avgrenset kulturlandskap på platået mellom Ringiåsen i vest og Tanumåsen i øst. Mot nord og sør faller terrenget sterkt, slik at området oppleves som et sluttet landskapsrom. Middelalderkirken Tanum ligger på platåets høyeste punkt, og danner et naturlig sentrum i området. Nærområdet rundt kirken med gravhauger, eldre bebyggelse, gamle veifar og fossile åkerspor har store kulturhistoriske verdier.

Stovivannet er et sentralt element i nordre del av området. Gårdsanleggene ligger her karakteristisk på brinken av platået. Sorover åpner landskapet seg noe, og gårdene ligger mer spredt på høyder i terrenget. Partier med hagemarksskog - gamle havnehager som idag bærer preg av gjengroing - gir et verdifullt bidrag til landskapet. Geologisk er området dominert av sandstein fra silur og permiske lavaer. Innslag av kalkrik kambrosilur har sannsynligvis hatt positiv innvirkning på jordsmonnet. En israndavsetning går fra Ringiåsen, tvers over platået og videre forbi Tanum. Jorbruksdrifta er i hovedsak basert på korndyrking, men Tanum gård har fortsatt storfe. Området er rikt på kulturminner fra ulike tidsperioder.

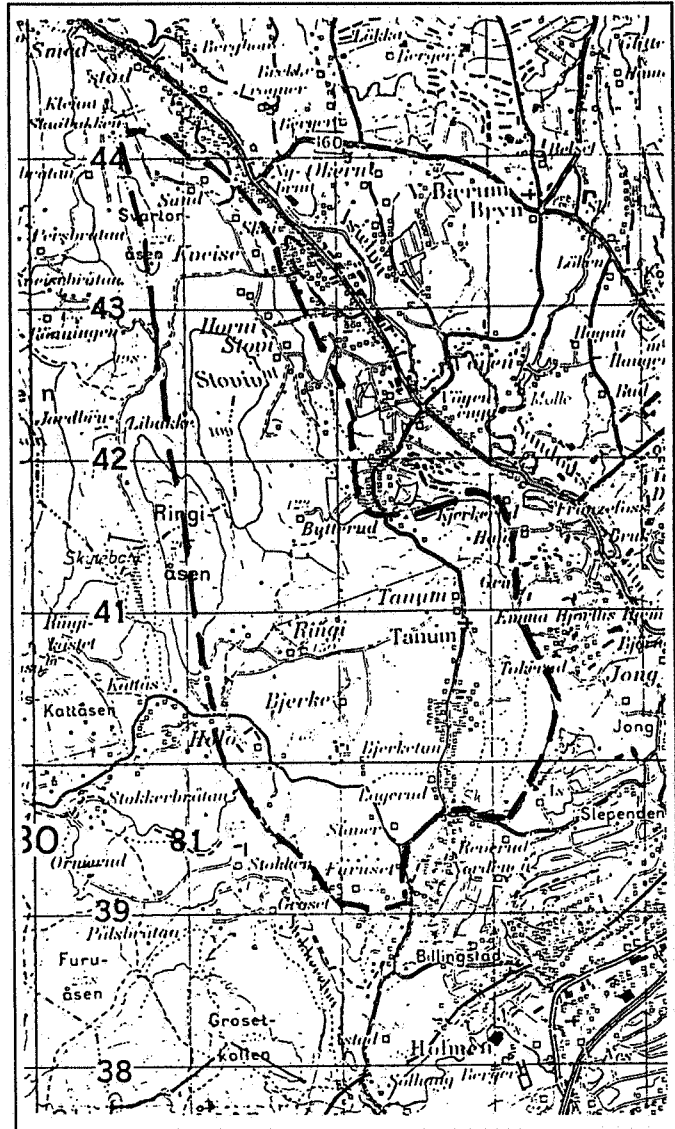
Historie

Tanum var boplass allerede i yngre steinalder. Flere av gardene er ryddet i eldre jernalder og ligger sannsynligvis forstøtt på samme sted. Tanum var sentrumsgården, og er en av de eldste gårdene i Bærum. Gravhauger fra eldre jernalder og vikingetid viser at Tanum lenge var et religiøst og politisk tyngdepunkt i bygda. I middelalderen ble kirken bygd på platåets høyeste punkt, ved siden av gravhaugene fra hedensk tid.

Etter Svartedauen ser det ut til at bare Tanum og Ringi har vært i bruk. Etter 1500 okte folketallet igjen, og særlig på 1700-tallet skjøt veksten fart. Levebrot for fler ble skapt ved deling av gårder og sterk vekst i husmannsvesenet. Omkring 1850 lå det til gårdene Holo, Ringi. Tanum og Bjerke over 20 husmannspasser. Mange av gårdene på og rundt platået har drevet setring i Vestmarka. Saltkoking, trekull-brenning, kalkbrenning, malmleting og isskjæring har gitt viktige innteker for folk i området. (Kilder: Gulbrandsen & Lonrusten 1989)

Inngrep/påvirkning

Helhetlig landskap lite påvirket av nyere inngrep, men
nåc tilfeldig boligbebyggelse langs Tanumveien opp mot
kirken. To parallelle hovspentledninger krysser plataet

Figur 10: Tanumplataået (M = 1:50.000)

rett nord for kirken og har negativ virkning på landskapsbildet. En større jordfylling ved Bjerke virker også forstyrrende inn på helheten i landskapet. Gamle kulturmarkstyper er preget av naturlig gjengroing.

Flora/vegetasjon

Området har en rik og variert vegetasjon som spenner fra nesten urørt naturlige vegetasjon i rasskrentene i Ringiåsen og Tanumåsen, til sterkt kulturpåvirkete vegetasjonstyper. På grunn av reduksjonen i husdyrhold er eldre kulturmarkstyper i området preget av naturlig gjengroing.

Området er overfladisk inventert og det er behov for ytterligere registreringer. Beskrivelsen nedenfor bygger på et kort besøk i området sammen med kjentmann Odd Roseng og opplysninger fra heftet "Tanumskogen" (Gulbrandsen & Lonrusten 1989).

Tanumskogen

Tanumskogen ble antagelig brukt som skogsbeite tidligere. Lågurt-granskog dominerer oppe på plataet. Alm-lindeskog i rasskrentene i øst og sør med edle og varmekjære trær og busker som lind, alm, hegg, morell, eik ask, lønn, hassel krossved, leddved og alperips. Frodig og artsrikt feltskikt med kravfulle urter.

Hagemarksskog vest for Tanumveien

Gjengroende rik hagemarkskog på frisk til fuktig mark. Våraspekt med bl.a. gullstjerne og vårkål. Stort oppslag av ask og hassel. Interessant parti med flere styvete aske-trær, muligens rester etter en gammel tresatt slåtteeng (loveng). Det er påvist fossile åkerspor i deler av området (Höglin 1989). Hustufter i sørenden, antagelig etter den gamle husmannsplassen Tanumbråtan.

Åpent parti mot nord med småbergknappknauser og noe kalkpåvirket torreng med bl.a. tjæreblom, gulmaure, engnellik, rodknapp, solvmure, smorbukk, småsyre og stemorsblomst. Stedvis endel busker av kjotttype.

Granplantning ved veien mot Ringi. I ytterkanten står en stor styvet ask.

Beite vest for Tanum kirke

Tresatt havnehage i hevd. Busker av bl.a. hassel, bustnype og kjottnype. Torr til fuktig mark med frodig vegetasjon, stedvis noe gjodseipåvirket. Vanlige arter er engsoleie, solvbunke, marikåper, engsyre, gulaks, brennesle og engrapp. Fuktig parti med bl.a. grov nattfiol. Knauser med bitter bergknapp, stemorsblomst, tjæreblom, gulmaure, sandarve, ettårsknavel og våpengeurt.

Gamle beiter nordost for Ringi (delvis under kraftlinjen)

Torr til frisk mark med skogstorkenebbenger (VI), fragmenter av kalkpåvirket torreng (VII) og frodig rikeng (VIII). Tildels preget av gjengroing og gjodsling. Vanlige arter er mjodurt, skogstorkenebb, firkantperikum, hundegras, hundekjeks og engrapp. Innslag av ballblom.

Beiter i hevd nordvest for Tanum søndre

Relativt artsrikt naturbeite. Torr til fuktig. Utvalg av noterte arter: solvbunke, engsoleie, marikåper, skogstorkenebb, engkvein, myrtistel, harestarr, grov nattfiol, trådsiv, soleihov, enghumleblom, bekkekarse, oresveve, blåklukke, hårsveve, prestekrage, marianokleblom, finnskjegg, harerug, vårkål. Deler av beitet er dominert av hasselbusker.

Mjodurteng utenfor gjerdet med mjodurt, vendelrot, tyrihjelms og hvitbladtistel.

Ljansbråtan

Frodig eng på tidligere dyrket mark. Ikke spesielt artsrikt, men vakker i blomstringstida med bl.a. ballblom, engsoleie, ryllik og firkantperikum.

Hagemarkskog med store gamle lovtrær forekommer flere steder, bl.a. vest for Bjerke. Ikke undersøkt.

Kulturminner

Tanum kirke er en middelaldersk steinkirke i romansk stil fra slutten av 1100-tallet. Området rundt kirken er rikt på kulturminner i form av gravhauger, gammel bebyggelse, eldre veifar, allé med styvet ask og fossile åkerspor.

Gamle veifar er fortsatt i bruk. Tanumveien nord og sør for kirken og veien ned Haugskleiva følger samme trasé som i oldtiden. Et eldre veifar kommer opp Tokereudkleiva og går gjennom Tanumskogen til kirken. Enkelte veier mellom gårdene er antagelig like gamle som gårdene. En gammel setervei krysser Tanumveien syd for kirken og går i retning Vestmarka.

Innen området er det en rekke fine gårdsanlegg med godt bevarte eldre bygninger. Endel husmannsplasser står fortsatt, andre er det bare tufter igjen av.

Fossile dyrkingsområder, rydningsrøyser, steingjerder og styvete trær gir landskapet stor historisk dybde, og gir et viktig bidrag til forståelsen av tidligere tiders landskapsutnyttelse.

I Tanumskogen er det minner etter trekullbrenning. Små åpninger i skråningen ned mot Grini er rester etter jerngruver som var i drift her på 1600-tallet. Ved Ringi er det restaurert en gammel kalkovn og en smie. (Kilder: Gulbrandsen & Lonrusten 1989, Höglin 1989)

Vurdering

Tanumplataet er et usedvanlig godt bevart helhetlig kulturlandskap med store kulturhistoriske og landskapsmessige verdier. Området er representativt for regionen, med lang kontinuitet og stort mangfold i kulturminner fra ulike tidsepoker. Gamle kulturmarkstyper er preget av gjengroing, men det forekommer interessante utforminger med styvete trær og fossile dyrkingsspor. Biologiske verdier er særlig knyttet til den totale variasjonen i vegetasjon og flora. Klasse 1.

Forslag til skjøtsel

Det bør utarbeides en skjøtselsplan for hele området.